

11 Μαρτίου 2013

Οι προοπτικές ανάπτυξης της καλλιέργειας των οσπρίων στην Ελλάδα (β' μέρος)

Επιστήμες / Γεωργία - Κτηνοτροφία

Δρ. Δημήτριος Βλαχοστέργιος, Δόκιμος Ερευνητής, Ινστιτούτο Κτηνοτροφικών Φυτών & Βοσκών Λάρισας

Η διαιτητική αξία των οσπρίων αποκτά συνεχώς αυξανόμενη αναγνώριση σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς νεότερες επιστημονικές μελέτες έχουν καταδείξει σημαντικές ευεργετικές επιδράσεις τους στην υγεία του ανθρώπου. Το κυριότερο χαρακτηριστικό της καλλιέργειάς τους στη χώρα μας είναι η μικρή σε έκταση καλλιέργειά τους, με συνέπεια την ελλειμματική παραγωγή που δεν μπορεί να καλύψει τις εγχώριες ανάγκες της κατανάλωσης.

Αξιοποίηση του Εγχώριου Γενετικού Υλικού

Οι ελληνικές ποικιλίες που έχουν δημιουργηθεί από τα συνεχιζόμενα προγράμματα Γενετικής Βελτίωσης του ΙΚΦ & Β έχουν συμβάλει αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων, στη σταθεροποίηση της παραγωγής αλλά και σε θέματα ποιότητας, που αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την εμπορική αξία των οσπρίων. Έτσι, το φυτικό κεφάλαιο στην κατηγορία των οσπρίων το οποίο διαθέτει σήμερα το ΙΚΦ & Β, αποτελεί πολύτιμο εθνικό γενετικό υλικό.

Επίσης, η προτίμηση ελληνικών ποικιλιών από τους παραγωγούς συντελεί στη συγκράτηση της διαρροής ελληνικού συναλλάγματος από την εισαγωγή ξένου γενετικού υλικού αμφιβόλου ποιότητας.

Στη φακή ξεχωρίζουν οι λεπτόσπερμες ποικιλίες «Δήμητρα», «Αθηνά», «Σάμος» και οι πλατύσπερμες «Θεσσαλία» και «Ικαρία». Στο ρεβίθι οι μεγαλόσπερμες «Γαύδος» και «Θήβα» και η μικρόσπερμη «Αμοργός». Στο ξηρό φασόλι οι ποικιλίες

«Πυργετός», «Ραψάνη», «Αριδαία», «Σεμέλη» κ.ά. Στο βρώσιμο κουκί η ποικιλία «Καστελόριζο». Στη φάβα υπάρχει η εξαιρετική ποικιλία «Ίμια», η οποία σύντομα αναμένεται να εγγραφεί στον Εθνικό Κατάλογο Ποικιλιών.

Εκτός όμως από τις εμπορικές ποικιλίες υπάρχουν και οι τοπικές ποικιλίες. Οι τοπικές ποικιλίες πέραν της μεγάλης αξίας τους από πλευράς βιοποικιλότητας μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην τοπική οικονομία. Οι τοπικές ποικιλίες χαρακτηρίζονται από την προσαρμοστικότητα τους στις τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες, τα ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους, είναι κατάλληλες για βιολογική παραγωγή και μπορούν να αξιοποιηθούν ως προϊόντα με προστιθέμενη αξία (ΠΟΠ, ΠΓΕ). Μερικές από τις πιο γνωστές τοπικές ποικιλίες που έχουν αξιοποιηθεί είναι η φακή Εγκλουβής, η φακή Βουζίου, τα ρεβίθια Λισβορίου, η φάβα Σαντορίνης, η φάβα (άφκος) της Λή μνου, φασόλια Πρεσπών και Καστοριάς, φασόλια Αριδαίας (παπούδα), φασόλια Κάπης και αρκετές ακόμη.

Αξιοποίηση των οσπρίων στα σχήματα αμειψισποράς

Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της καλλιέργειας των οσπρίων είναι ότι δε χρειάζονται αζωτούχο λίπανση για την ανάπτυξή τους και παράλληλα εμπλουτίζουν με άζωτο το έδαφος που μπορεί να αξιοποιηθεί από την επόμενη καλλιέργεια. Μπορούν λοιπόν να χρησιμοποιηθούν στα προγράμματα μείωσης της αζωτούχου λίπανσης και γενικότερα στα αγροπεριβαλλοντικά προγράμματα μέσω της αμειψισποράς. Στο πλαίσιο των μέτρων που αναμένονται για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, η αμειψισπορά θα παίξει σημαντικό ρόλο καθώς συμβάλλει στην ισόρροπη αποθήκευση θρεπτικών συστατικών, στη μείωση της οξίνισης του εδάφους, στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε ασθένειες, στη βελτίωση της δομής του εδάφους, στη μείωση της χρήσης ζιζανιοκτόνων, στη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα κ.λπ.

Αξιοποίηση των προγραμμάτων της ΕΕ

Στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) 2007-2013 έχουν χρηματοδοτηθεί και συνεχίζεται η χρηματοδότηση δράσεων που στοχεύουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Γεωργίας. Μέσα από τα προγράμματα αυτά ενισχύονται δράσεις που αφορούν τόσο τους παραγωγούς για τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών επιχειρήσεων όσο και τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της τυποποίησης και εμπορίας των οσπρίων.

Η μικρή απορροφητικότητα των προγραμμάτων δείχνει ότι δεν έχει γίνει η κατάλληλη αξιο-ποίησή τους. Αυτό το σημείο αξίζει να προσεχθεί ιδιαίτερα από

όλους τους εμπλεκόμενους ιδιαίτερα σε μια περίοδο έλλειψης ρευστότητας, όπως αυτή που διανύουμε.

Προτεραιότητα στην Ποιότητα

Η λύση για τη μείωση των εισαγόμενων ποσοτήτων οσπρίων θα προέλθει από τη βελτίωση της ποιότητας των ελληνικών οσπρίων. Η ποιότητα ξεκινάει από την καλλιέργεια ποικιλιών άριστα προσαρμοσμένων στις ελληνικές συνθήκες, περνάει από τις φιλικές προς το περιβάλλον τεχνικές καλλιέργειας και καταλήγει στη σωστή τυποποίηση του τελικού προϊόντος.

Προστιθέμενη αξία δίνει η αναγραφή στο τυποποιημένο προϊόν στοιχείων με το όνομα του παραγωγού, την περιοχή παραγωγής κ.λπ., τακτική που υιοθετείται όλο και περισσότερες από τις ελληνικές εταιρίες. Σ' αυτή την προσπάθεια φαίνεται ότι οι Έλληνες καταναλωτές είναι σύμμαχοι των παραγωγών.

Στοιχεία από πρόσφατες μελέτες δείχνουν ότι περίπου 7 στους 10 καταναλωτές προτιμούν τα ελληνικά προϊόντα. Οι λόγοι της προτίμησης είναι η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στα ελληνικά προϊόντα, αλλά και η διάθεσή τους να ενισχύσουν την ελληνική οικονομία, μια τάση που φαίνεται να αυξάνεται μετά την οικονομική κρίση. Όλα τα παραπάνω είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά για τους παραγωγούς που προσπαθούν να διατηρούν ένα υψηλό επίπεδο ποιότητας στην καλλιέργεια των οσπρίων.

Βιολογική Γεωργία

Η Βιολογική Γεωργία των οσπρίων παραμένει πάντοτε μια επιλογή για όσους αγρότες πληρούν τις προϋποθέσεις και έχουν την όρεξη και το μεράκι να εργαστούν σωστά και υπεύθυνα. Τα όσπρια είναι είδη τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν άριστα από τους βιοκαλλιεργητές. Το όφελος από την καλλιέργεια βιολογικών οσπρίων είναι διπλό. Αφενός μεν η βελτίωση της γονιμότητας του εδάφους και αφετέρου η υψηλότερη τιμή πώλησης του προϊόντος.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι ελληνικές ποικιλίες φακής και ρεβιθιού έχουν αξιολογηθεί από το ΙΚΦ & Β σε συγκριτικά πειράματα σε βιολογικό και συμβατικό περιβάλλον και αποδείχτηκε ότι παρουσιάζουν ευρεία προσαρμοστικότητα και μπορούν να καλλιεργηθούν με επιτυχία τόσο σε συμβατικό όσο και σε βιολογικό σύστημα καλλιέργειας.

Η κατάσταση στην Ευρώπη. Διαφαινόμενες πολιτικές στήριξης.

Το πρόβλημα της ελλειμματικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε φυτικές

πρωτείνες -το οποίο συνδέεται με τη μειωμένη καλλιέργεια των ψυχανθών- και οι αρνητικές επιπτώσεις που αυτό δημιούργησε απασχόλησε πρόσφατα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ). Μετά από έκθεση της Επιτροπής Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου το ΕΚ εξέδωσε ψήφισμα σχετικά με την καλλιέργεια πρωτεϊνούχων ειδών.

Στο κείμενο αυτό, το ΕΚ ζητά από την Επιτροπή Γεωργίας «να ακολουθήσει μεσο- έως μακροπρόθεσμη προσέγγιση στην αναθεώρηση της πολιτικής της σχετικά με τις πρωτείνες, διασφαλίζοντας ότι οι νομοθετικές της προτάσεις σχετικά με τη μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) περιλαμβάνουν κατάλληλα και αξιόπιστα νέα μέτρα και μέσα για την υποστήριξη των γεωργών στη βελτίωση των συστημάτων αμειψισποράς, κατά τρόπο ώστε να περιοριστούν σημαντικά η υφιστάμενη έλλειψη πρωτεϊνών και η αστάθεια των τιμών». Επίσης, το ΕΚ ζητά «να συμπεριληφθεί στις νομοθετικές προτάσεις για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ πρόβλεψη για την υποστήριξη των γεωργών που καλλιεργούν πρωτεϊνούχα φυτά με συστήματα αμειψισποράς που συμβάλλουν στη μείωση των αερίων θερμοκηπίου και του ελλείμματος πρωτεϊνών στην ΕΕ και βελτιώνουν τον έλεγχο των ασθενειών και τη γονιμότητα του εδάφους».

Σε άλλο σημείο του ψηφίσματος το ΕΚ αναγνωρίζει ότι «θα πρέπει να αξιοποιηθούν όλες οι ευκαιρίες που προσφέρουν τα διάφορα μέτρα προώθησης για την προώθηση της ανθρώπινης κατανάλωσης δημητριακών, πρωτεϊνούχων καλλιεργειών και ελαιούχων σπόρων, τα οποία θα πρέπει να προστατεύονται από ένα σύστημα ποιότητας γεωργικών προϊόντων για την προστασία προϊόντων με γεωγραφική ένδειξη ή παραδοσιακών προϊόντων, ως συμβολή στη διατήρηση των τοπικών και περιφερειακών τροφίμων που παράγονται από αυτά τα προϊόντα». Οποσδήποτε όλα τα παραπάνω αποτελούν αισιόδοξα μηνύματα για την καλλιέργεια των οσπρίων και απομένει να δούμε την υλοποίησή τους.

Η περίοδος της Οικονομικής Κρίσης

Η οικονομική κρίση την οποία βιώνουμε τα τελευταία 2 χρόνια έχει οδηγήσει σε ραγδαία υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων. Παρατηρείται ότι οι καταναλωτές καταφεύγουν σε φτηνότερες διατροφικές λύσεις, με αποτέλεσμα την αύξηση στην κατανάλωση οσπρίων, ζυμαρικών και λαχανικών. Επομένως, ένας από τους τομείς που πρέπει να αναπτυχθεί και μπορεί να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της χώρας είναι ο αγροτοδιατροφικός τομέας. Η ανάπτυξη της καλλιέργειας των οσπρίων, τα οποία θα παράγονται και θα καταναλώνονται στη χώρα μας, θα μπορούσε να συνεισφέρει στη βελτίωση των δυσμενών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης.

Πληροφορίες: *Ινστιτούτο Κτηνοτροφικών Φυτών & Βοσκών Λάρισας, Θεοφράστου 1, Συν/σμος Αβέρωφ, 413 35Λάρισα, τηλ.: 2410 533811, e-mail: [\[email protected\]](#)*

<http://bit.ly/18cSw2w>